

Ärende: VN/25637/2023

Begäran om utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter och till vissa lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (inlösningslagen)

Enligt regeringsprogrammet för Petteri Orpo ska ersättningsgrunderna för inlösningslagen (lag om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter) revideras för att stärka egendomsskyddet. Justitieministeriet ber om utlåtande om utkastet till regeringspropositionen som föreslår ändringar i inlösningslagen och vissa andra lagar.

Propositionens centrala innehåll

Inlösningslagen trädde i kraft 1978 och ersättningsgrunderna har hållits relativt oförändrade sedan dess, medan den ekonomiska betydelsen av vissa projekt som genomförs med stöd av inlösningslagen ökat för inlösaren. Det centrala syftet med ändringarna är att trygga ställningen för innehavaren av egendom som ska lösas in och att säkerställa att kravet på full ersättning enligt grundlagen uppfylls. Följande centrala ändringar föreslås i propositionen:

- o Fastställande av inlösningsersättning baserar sig på marknadsvärde och inte gängse pris.
- o Bestämmelserna om värdenedsättning i samband med inlösen som tjänar samhällsbyggande upphävs. Den värdestegring som uppkommer i samband

med noggrannare planering ska beaktas när ersättning bestäms.

o Bestämmelserna om skydd för bostads- och yrkesegendom utvidgas för att stärka ägarens egendomsrättsliga skydd när det handlar om egen bostad eller

egendom som är nödvändig för yrkesutövning. Ersättningen för objektet ska vara så stor att den täcker anskaffningen av motsvarande egendom i alla

inlösningsituationer.

o En fast förhöjning av inlösningsersättningen på 25 % införs för att säkerställa att kravet på full ersättning uppfylls.

Utlåtande

Ändringsförslagen för bestämmelserna kring inlösningsersättning är oroväckande med tanke på säkerställandet av kommunernas möjligheter till samhällsbyggande. Den märkbara höjningen av inlösningsersättningen som den fasta höjningen på 25 % ger upphov till kan förväntas öka andelen inlösningsförfaranden framom frivilliga köp, eftersom inlösningsersättningen automatiskt blir högre än marknadsvärdet. En minskning i frivilliga köp kommer i sin tur försvaga kommunernas förutsättningar för markförvärv och effektiv samhällsbyggnad. Vidare kan systemet med frivilliga köp i kommunerna äventyras och inlösningsförfarande riskerar att bli det enda möjliga alternativet för markförvärv. Ett ökat antal inlösningsförfaranden ökar även på kommunernas utgifter utöver den höjda inlösningsersättningen. Trots att förändringsförslagen inte direkt berör frivilliga köp, kan ändå en motsvarande kostnadshöjning väntas, eftersom möjligheten finns för markägare att få en högre ersättning vid inlösningsförfarande.

De förhöjda kostnaderna för samhällsbyggande i kommunerna påverkar invånarna direkt genom högre tomtpriser och -arrenden. När det gäller inlösen av områden för allmänt bruk kan kostnadsökningarna inte kompenseras med höjda priser, utan de drabbar kommunen direkt och i förlängningen även skattebetalarna. De föreslagna åtgärderna påverkar därmed även kommunernas förutsättningar att tillhandahålla tjänster till rimliga kostnader och behålla en rimlig skattegrad.

Malax kommun anser även att skillnaderna i förutsättningar för olika typer av samhällsbyggande inte har beaktats i de föreslagna ändringarna av inlösningslagen.

Effekterna av de föreslagna ändringarna anses påverka kommunerna till en orimlig grad i jämförelse med privata investeringar i t.ex. kraftledning för vindkraft. Möjligheterna till kommunalt samhällsbyggande bör inte drabbas av åtgärder som tas i bruk för att göra inlösningsförfarande i samband med byggande av industriell infrastruktur mer rättvist.

De kombinerade åtgärderna av marknadsbaserad ersättning, upphävandet av värdenedsättning vid samhällsbyggande och den fasta förhöjningen av inlösningsersättningen kommer att negativt påverka kommunernas möjligheter till markförvärv och i sin tur främjandet av både ett hållbart samhällsbyggande och tjänster på en rimlig kostnadsnivå. Malax kommun förenar sig med

Kommunförbundets ställningstagande och uppmanar regeringen att avstå från den fasta höjningen i inlösningsersättningen i samband med reformen av inlösningslagen.

Engren Helena
Malax kommun